

ОБЛОГА РОСІЙСЬКОЇ «ФОРТЕЦІ»: КРЕМЛЬ ШУКАЄ ВИННИХ

Концепція російської історії завжди базувалася на тому, що практично всі розпочаті Московією війни були продиктовані нібито необхідністю «захисту» від зовнішніх ворогів. Зокрема, те ж таки зруйнування Запорозької Січі в 1774 р. трактується у зв'язку з припиненням необхідності захищати південні кордони Російської імперії від воєнної загрози з боку Кримського Ханства й Османської імперії. Тією ж самою мотивацією позначені використання збройних сил СРСР і РФ поза межами держави. У сучасному політичному дискурсі навіть стала фігурувати доволі промовиста конструкція «Росія – фортеця в облозі» (*«Россия – осаждённая крепость»*). До основних її компонентів слід віднести такі:

- у Росії завжди *були, є і будуть вороги*, вона оточена ними з усіх боків;
- *експансія – «природний шлях»* розвитку будь-якої держави, без неї вона прямує до неминучого занепаду;
- *завоювання – сенс існування* держави взагалі, а не лише Росії;
- «необхідність захисту кордонів» як *виправдання експансії*;
- концепція *«держави-грабіжника»* (призначення верхівки – пошук нових ресурсів для збагачення і їх безкарна експлуатація як безперервний процес і втілення сутності держави як такої), характерна для середньовічної Європи, до російських реалій може бути застосована й нині;
- *жоден правитель Росії не обійшовся без участі у війнах*, хай навіть і тільки локальних;
- велич держави немислима без *демонстрації її переваги* над іншими за рахунок воєнної сили;
- інші країни підібралися впритул до російських кордонів, зайнявши *«споконвічно російські землі»*;
- російський правитель – уособлення одночасно *державного, воєнного та духовного лідера*;
- усі *противники православ'я – потенційна загроза* існуванню Росії;
- націоналістичні рухи на постсоціалістичному просторі – *перешкода на шляху до відновлення СРСР*, котру потрібно усунути за будь-яку ціну;
- завоюванню підлягають *лише ослаблені «грізні» вороги*, через що й було зупинено просування на Схід;
- серед російської еліти панують *реванистські настрої* з відновлення територіальних володінь і чисельності населення імперських часів;
- *незалежне існування* постімперських держав – *головна загроза для державної безпеки* Росії;
- «вороже» *оточення завважає російській державі* повноцінно розвиватися, стримує прогресивні реформи, а тому його усунення є запорукою успішного і швидкого прямування до «світлого майбутнього».

Окреслені положення виведені російськими ідеологами як на основі безпосередньої фальсифікації окремих фактів історичного минулого, так і шляхом викривленого трактування положень праць класиків світової науки. Наприклад, ідеї німецького географа та історика Ф. Ратцеля щодо експансії як способу

освоєння західноєвропейськими державами їхніх колоніальних володінь перенесено на російську реальність і зведено в ранг загальних для всіх країн. Погляди французького історика Ф. Гізо на процес формування цивілізації як постійну боротьбу викривлено подано як аргумент на користь «завойовницької» природи держави як такої. Ці та інші концепції сучасний російський публіцист Д. Ребяков зібрав у книзі під назвою «*Фортеця в облозі або хто такі росіяни*», де, подібно до своїх «колег по цеху», доволі грамотно і стилістично привабливо зобразив усіх «ворогів» Росії і героїзував її народ, який «змушений» постійно переживати загрозу «нападу». Природний стан «війни всіх проти всіх», яким характеризують первісне суспільство, якраз присутній у сучасній Росії в усіх проявах.

Закономірно постає питання про конкретні умови, за яких Росія може реально «взяти реванш» за свої історичні невдачі й нереалізовані плани, беззастережно розпочавши відновлення колишньої своєї імперської величі. Виходячи з історичної практики, їх можна сформулювати в узагальненому вигляді так:

- сформованість потужних *проросійських кіл* у країнах стратегічної заінтересованості як середовища для швидкого поширення і впровадження ідеології «русского мира»;
- нейтральна міжнародна обстановка, за якої *відсутня посилена увага ключових держав світу* до зовнішньополітичного курсу Росії;
- *псевдопатріотичний підйом населення самої Росії* в єдиному пориві з чинним владним режимом;
- значна підготовча діяльність із *нейтралізації можливого опору* в тих країнах, які планується підкорити, через співпрацю з проросійськими силами;

- активне поширення в інформаційному просторі ідей «*відновлення історичної справедливості*».

Відомий теоретик військової науки і пруський воєначальник К. фон Клаузевіц стверджував: «*Росія може бути переможена лише власною слабкістю та дією внутрішніх чвар*». Історично несаможиттєва природа походження ідеологічної основи російської державно-владної системи зумовила викривлення підходів до моделі «освіченого абсолютизму», яка з кінця XVIII ст. спрямовувалася на «косметичні реформи» з метою централізації влади і удаване підвищення життєвого рівня населення. У зв'язку з цим зовнішня міць Росії і потужність її внутрішнього потенціалу залишаються не більше як фікцією. *Архаїзація владного режиму*, як видно з викладеного вище – одночасно і його сила (через певні сформовані традиції), і слабкість (нездатність адаптуватися до швидкоплинних зовнішніх змін). Зокрема, важливо звернути увагу світової спільноти на факти відвертого залишення владою напризволяще окремих регіонів, які свого часу були дуже прибутковими, а коли з огляду на вичерпаність природних ресурсів перестали такими бути, то перейшли по суті до категорії депресивних (найбільш показовий приклад – регіони Сибіру і Далекого Сходу). Переважання зусиль для зовнішньої експансії над підтриманням внутрішньої стабільності зумовлює необхідність максимального обмеження проявів невдоволення на місцях. **Історичний досвід демонструє неминучість розпаду такої системи, а сучасна збройна агресія путінського режиму суттєво прискорює ці процеси через дискредитацію центральної влади.**

Оригінал: <https://www.ukrinform.ru/rubric-society/3543422-osada-rossijskoj-kreposti-kreml-iset-vinovnyh.html>